

Hanna Herttuainen & Roosa Pohjola

Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuk- sessa

LAB-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosionomi

Opinnäytetyö 2020

Tiivistelmä

Hanna Herttuainen & Roosa Pohjola
Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa, 28 sivua, 3 liitettä
LAB-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö 2020
Ohjaaja: lehtori Minna Markkanen, LAB-ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää huoltajien kokemuksia osallisuudesta varhaiskasvatuksessa ja yhteistyöstä heidän ja varhaiskasvattajien välillä. Opinnäytetyön tavoitteena oli löytää keinoja, miten huoltajien osallisuutta sekä huoltajien ja varhaiskasvattajien yhteistyötä pystyisi parantamaan varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyö on laadullinen ja aineisto kerättiin Webropol-kyselyllä Lahden varhaiskasvatuksessa Sipuran, Ahtialan ja Kytölän päiväkodeissa olevien 3 - 5-vuotiaiden lasten huoltajilta. Kysely on toteutettu yhteistyössä Vanhempainliiton kanssa, joka myös toimii opinnäytetyön toimeksiantajana. Kyselyyn vastaajia oli yhteensä 22.

Kyselyn tuloksissa nousi esille, että suurin osa huoltajista kokee yhteistyön toimivan hyvin heidän ja varhaiskasvattajien välillä. Myös vanhempainyhdistyksen toimintaan oltiin tyytyväisiä. Suurin osa huoltajista kokee pystyvänsä osallistumaan lastensa varhaiskasvatukseen. Merkittävimmäksi yhteistyön ja osallisuuden keinoksi koettiin keskustelut varhaiskasvattajien kanssa. Sähköisen tiedonvälityksen toimintaan haluttiin parannusta entistä paremman yhteistyön mahdollistamiseksi. Myös ryhmäkokoihin ja henkilökunnan lisäämiseen toivottiin muutosta. Henkilökunnan vaihtuvuus koettiin yhteistyön rakentumisen kannalta haittaavana tekijänä. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää huoltajien ja varhaiskasvattajien välisessä yhteistyössä sekä huoltajien osallisuuden lisäämisessä varhaiskasvatuksessa.

Asiasanat: varhaiskasvatus, osallisuus, yhteistyö

Abstract

Hanna Herttuainen & Roosa Pohjola

Parent participation in early childhood education, 28 pages, 3 appendices

LAB University of Applied Sciences

Health Care and Social Service Lappeenranta

Degree Programme in Social Services

Bachelor's Thesis 2020

Instructor: Ms Minna Markkanen, Senior Lecturer, LAB University of Applied Sciences

The purpose of this thesis was to research the experiences of parent participation in early childhood education. Cooperation between parents and early childhood educators was also investigated. The aim of this thesis was to find improvements in these aspects. There was a total of 22 respondents to the survey.

This thesis was carried out using qualitative methods. The data for this thesis were collected through a Webropol survey in early childhood education in Lahti. The respondents were parents of 3 - 5-year-old children in kindergartens in Sipura, Ahtiala and Kytölä. The survey was carried out in cooperation with the Finnish Parents' League, who was also the commissioner of this thesis.

The results of this thesis show that most parents feel that cooperation between them and early childhood educators works well. They were also satisfied with the function of the Finnish Parents' League. Most parents feel able to participate in the early childhood education of their children. Discussion with early childhood educators was seen as the most significant means of cooperation and participation. There was a desire to improve electronic communication in order to enable better cooperation. There was also a hope for a reduction in group sizes and an increase in staff. Staff turnover was seen as a barrier to building co-operation. The results of this thesis can be utilized in parent and early childhood educator cooperation, and furthermore, to involve parents more in early childhood education.

Keywords: early childhood education, participation, cooperation

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Osallisuus varhaiskasvatuksessa	6
2.1	Osallisuus	6
2.2	Varhaiskasvatuslaki ja Varhaiskasvatussuunnitelma osallisuuden perustana	8
2.3	Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa	9
2.4	Lasten osallisuuden moninaisuus varhaiskasvatuksessa	10
3	Yhteistyö osallisuuden rakentajana	13
3.1	Toimiva yhteistyö	13
3.2	Yhteistyön rakentuminen	15
4	Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus.....	17
4.1	Vanhempainliitto ja Lahden kaupungin varhaiskasvatus	17
4.2	Tutkimus	18
4.3	Kyselyn tulokset.....	19
4.4	Eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelua.....	22
5	Yhteenveto ja pohdinta	22

Liitteet

- Liite 1 Webropol-kyselyn kysymykset
- Liite 2 Saatekirje
- Liite 3 Saatekirjeen tietosuojailmoitus

1 Johdanto

Huoltajien osallisuus on varhaiskasvatuksessa yksi tärkeimpiä asioita. Huoltajat ovat lapsensa parhaita asiantuntijoita ja yhteistyössä varhaiskasvattajien kanssa saavutetaan paras mahdollinen lopputulos lapsen kasvun ja kehityksen kannalta. Kodin ja varhaiskasvatuksen yhteistyö on siis todella tärkeää, jotta molemmat osapuolet pystyvät tukemaan toisiaan ja sitä kautta lapsen kehitystä. Varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittelevät, että huoltajilla tulee olla oikeus olla osallisena lapsensa varhaiskasvatuksessa. Yhteistyö huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä näkyy arjessa päivittäin sekä esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa.

Käsitteellä osallisuus tarkoitetaan enemmän kuin pelkkää osallistumista. Se tarkoittaa myös tunnetta, mitä ihminen kokee ollessaan jonkin yhteisön jäsen. Yhteisössä osallisuus ilmenee tasavertaisuutena ja luo mahdollisuuden vaikuttaa omiin ja yhteisön asioihin. Huoltajien osallisuudella varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan esimerkiksi oikeutta kuulla lapsensa asioista sekä osallistua lasta koskevaan päätöksentekoon.

Tässä opinnäytetyössä selvitetään 3 - 5-vuotiaiden lasten huoltajien kokemuksia osallisuudesta ja yhteistyöstä varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyössämme olemme kiinnostuneita siitä, miten huoltajien osallisuutta voisi kehittää. Opinnäytetyössä käytetään käsitettä huoltaja puhuttaessa lapsen vanhemmasta tai muusta huoltajasta. Aineisto kerättiin Lahden kaupungin varhaiskasvatuksesta Ahtialan, Kytölän ja Sipuran päiväkodeista. Opinnäytetyön tuloksien perusteella voidaan mahdollisesti saada huoltajien toiveet ja tarpeet käytäntöön ja tuoda tulokset konkreettisesti työelämään.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Vanhempainliitto. Opinnäytetyön aihe ja kyselyn kysymykset on mietitty yhdessä Vanhempainliiton kanssa. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat: Miten huoltajat kokevat pystyvänsä osallistumaan ja vaikuttamaan lastensa varhaiskasvatukseen sekä miten huoltajat haluaisivat parantaa osallisuuttaan ja vaikuttamismahdollisuuksiaan lastensa varhaiskasvatuksessa?

2 Osallisuus varhaiskasvatuksessa

2.1 Osallisuus

Osallisuus on käsitteenä hyvin monitulkintainen. Usein osallisuus- sekä osallistuminen-käsitteitä käytetään samaa tarkoittavina. Sanat eivät kuitenkaan ole synonyymeja keskenään. (Rahikka-Räsänen & Ryyänen 2014, 10; Vuorenmaa 2016, 19 - 20.) Osallisuus on omakohtainen kokemus kuulumisesta johonkin ja toimimisesta yhteydessä muihin ihmisiin (Nivala & Ryyänen 2013, 20; Raivio & Karjalainen 2013, 14; Kallio 2017, 17). Kallion (2017, 17) mukaan osallisuuden kokemukseen vaikuttavat osallistuminen ja vaikuttaminen. Osallistuminen edistää osallisuutta silloin, kun se mahdollistaa ihmiselle sen, että hän voi kertoa omia mielipiteitä ja vaikuttaa toimintaan, jonka kautta hän saa kokemuksen yhteisön jäsenenä (Halme ym. 2014, 100; Rahikka-Räsänen & Ryyänen 2014, 10). Omien mielipiteiden kertomisen ja toimintaan vaikuttamisen lisäksi osallisuuteen voidaan nähdä kuuluvan tiedon saaminen, suunnitteluun osallistuminen, päätöksentekovalta sekä oma toiminta (Kallio 2017, 17).

Osallisuus on keino torjua sosiaalista syrjäytymistä ja eriarvoisuutta. Tällöin osallisuuteen voidaan nähdä kuuluvan muun muassa mahdollisuus koulutukseen, terveydenhuoltoon sekä sosiaaliturvaan. (Nivala & Ryyänen 2013, 18 - 19; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.) Osallisuuden vastakohtana on tällöin osattomuus, jolla tarkoitetaan osattomuutta yhteiskunnan tarjoamista mahdollisuuksista, joilla voidaan turvata elintaso. Osallisuus voidaan nähdä myös yhteiskunnallisena osallistumisena ja poliittisena vaikuttamisena. Tällöin osallisuuden vastakohta on passiivisuus. (Nivala & Ryyänen 2013, 18 - 19.) Käsitteinä osallisuuden ja syrjäytymisen yhteys todellisuuteen ei kuitenkaan ole yksiselitteinen. Esimerkiksi syrjäytyneeksi leimattu ei välttämättä tunne itseään ollenkaan syrjäytyneeksi. Taloudellista osattomuutta voidaan tarkastella melko helposti, mutta toisin on toimintamahdollisuuksien toteutumisen kanssa. (Raivio & Karjalainen 2013, 15.)

Osallisuus ei ole yksilön ominaisuus. Osallisuuden aste voi vaihdella eri tilanteissa. (Raivio & Karjalainen 2013, 15.) Osallisuutta ilmenee eri tasoilla niin ihmi-

sen henkilökohtaisen elämän kuin yhteisönkin kautta. Ihmisen henkilökohtaisessa elämässä osallisuus näkyy osallistumisena itseä koskeviin päätöksiin sekä mahdollisuutena kertoa näkemyksenä eri palvelutilanteissa. Osallisuus yhteisössä näkyy ihmisen mahdollisuutena vaikuttaa yhteisten asioiden suunniteluun ja kehittämiseen. (Vuorenmaa 2016, 21.) Osallisuuden edellytyksiä ovat johonkin yhteisöön kuuluminen ja siinä toimiminen sekä kokemus siitä, että tuntee olevansa osa yhteisöä. Yhteisöllä voidaan tarkoittaa hyvin erilaisia ja eri kokoisia ryhmiä, joissa ihminen voi olla osallisena. Ihmisen osallisuus voi olla jossain yhteisössä hyvin vahvaa ja toisessa melkein huomaamatonta. (Nivala & Ryyänen 2013, 26 - 27.)

Käsitteissä osallisuus, osallistuminen ja osallistaminen on sisällöllisiä eroja, vaikka ne liittyvätkin toisiinsa. Osallisuus tarkoittaa toimimista jonkin yhteisön jäsenenä sekä sitoutumista ja sen kautta vaikuttamista asioihin. Osallisuus nähdään myös syrjäytymisen vastakohtana. (Närhi ym. 2014, 232 - 233.) Vuorenmaa (2016, 22) on todennut, että osallisuuteen usein liitettäviä käsitteitä ovat voimaantuminen ja minäpystyvyys ja esimerkiksi kirjallisuudessa näitä usein käytetään synonyymeinä. Osallistuminen on vuorovaikutuksellista toimintaa, johon liittyy vapaaehtoinen halu osallistua (Närhi ym. 2014, 232 - 233). Kallio (2017, 17) on määritellyt, että osallistumista voi olla pelkkä mukanaolo toisen järjestämässä tilanteessa. Osallistamiseen liittyy olennaisesti se, että osallistuminen ei lähde osallistujasta itsestään, vaan tarve sille tulee ulkoapäin. Osallistaminen voi olla lähtökohta osallistumiselle ja osallisuudelle. (Närhi ym. 2014, 232 - 233.) Myös voimaantuminen ja minäpystyvyys ovat käsitteitä, jotka liitetään osallisuuteen ja kirjallisuudessa niitä käytetään usein synonyymeinä. (Vuorenmaa 2016, 22.)

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen julkaiseman raportin tutkimuksen (2009) mukaan vanhempien osallisuuden tukeminen ei ollut palveluissa yhtä yleistä kuin osallisuuden tukeminen perheissä. Eniten vaikutusmahdollisuuksia vanhemmilla oli päivähoitossa, vaikka yleisesti vanhempien vaikutusmahdollisuudet lasta ja perhettä koskevissa päätöksissä nähtiin vähäisenä. Lapsiperheitä koskevat päätökset tehtiin suurimmaksi osin kuitenkin yhteistyössä perheen kanssa. (Halme ym. 2014, 6-7, 69.)

Osallisuus varhaiskasvatuksessa tarkoittaa esimerkiksi sitä, että huoltajalla on oikeus kuulla lapsensa asioista, mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja lastaan koskevaan päätöksentekoon. Osallisuuteen kuuluu myös se, että jokainen saa itse määritellä rajat omalle osallistumiselleen varhaiskasvatuksessa. Osallistuminen varhaiskasvatuksessa voi tarkoittaa huoltajan osallistumista varhaiskasvattajien suunnittelemaan vanhempainiltaan tai vasu-keskusteluun. (Kallio 2017, 17 - 18.)

2.2 Varhaiskasvatuslaki ja Varhaiskasvatussuunnitelma osallisuuden perustana

Lapsen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Varhaiskasvatuslain (540/2018) tukena ja ohjaavana asiakirjana toimii Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, joka on Opetushallituksen laatima valtakunnallinen määräys. Se tuli voimaan tammikuun 2019 alusta alkaen. Perusteiden pohjalta laaditaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka ohjaavat ja tukevat varhaiskasvatuksen järjestämistä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden on tarkoitus olla tukena ja ohjaavana asiakirjana varhaiskasvatuksen järjestämisessä, toteuttamisessa sekä kehittämisessä. Perusteihin on kirjattu varhaiskasvatuksen toteuttamisen sisällöistä ja tavoitteista, lasten huoltajien kanssa tehtävästä sekä monialaisesta yhteistyöstä sekä lapselle laadittavan varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. (Opetushallitus 2018, 3, 7 - 8.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa huoltajien kanssa tehtävälle yhteistyölle määritelty tavoite on se, että sekä varhaiskasvattajat että huoltajat sitoutuvat yhdessä edistämään lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Yhteistyö on vuorovaikutteista ja siinä huomioidaan jokainen lapsi ja perhe erikseen. Huoltajilla on oikeus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja kehittämiseen. (Opetushallitus 2018, 34.)

Lahden varhaiskasvatussuunnitelmassa on painotettu lasten osallisuutta sekä huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä. Varhaiskasvattajien tekemät havainnot ja

erilaiset kommunikointikeinot mahdollistavat jokaisen lapsen osallisuuden. Tätä varten henkilöstön osaamista myös kehitetään suunnitelmallisesti. Lasten osallisuuden kannalta tärkeitä asioita ovat vertaisryhmä sekä se, että lapsi saa kokemuksen yhteisöön kuulumisesta. Lapsille luontevina oppimisen tapoina pidetään muun muassa osallisuutta edistäviä työtapoja ja lapset otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen sekä arviointiin. Osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa kuuluu jokaisen lapsen oikeuksiin ja tätä ajatusta myös Lahden varhaiskasvatuksessa tuetaan. (Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2019.)

2.3 Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa

Huoltajien osallisuus on tärkeässä roolissa varhaiskasvatuksessa. Osallisuus mahdollistaa tasavertaisen yhteistyön huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä. Myös varhaiskasvatustilain (540/2018) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittavat, että huoltajille tulee mahdollistaa osallistuminen ja vaikuttaminen niin lapsensa kuin koko varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Huoltajan osallisuuden on tarkoitus toteutua koko lapsen varhaiskasvatuksen ajan. Erityisesti sen merkitys kuitenkin näkyy varhaiskasvatuksen alussa, kun tutustutaan ja aletaan luomaan yhteistyötä.

Huoltajien osallisuuden merkitys korostuu eniten varhaiskasvatuksen aluutuksessa niin varhaiskasvattajien kuin huoltajienkin näkökulmasta. Huoltajien osallisuuden kokemus varhaiskasvatuksen alussa vaikuttaa myös huoltajien osallisuuden määrään jatkossa sekä siihen, millaiseksi huoltajien ja varhaiskasvattajien välinen yhteistyö muodostuu. Tärkeimmät keinot huoltajien osallisuuden kokemuksen mahdollistamiselle varhaiskasvatuksen alussa ovat ensisijaisen puheenvuoron saaminen ja se, että heidän asiantuntijuutensa omaa lasta kohtaan pidetään merkittävänä. (Kallio 2017, 34 - 35.)

Yksi merkittävä asia varhaiskasvatuksessa sekä huoltajien osallisuuden ilmentymisessä on lapselle tehtävä varhaiskasvatussuunnitelma. Se laaditaan jokaiselle lapselle varhaiskasvatuksessa ja tehdään yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa. Lapsen vasuun kirjataan lapsen vahvuudet, voimavarat ja yksilölliset tar-

peet sekä se, miten lasta huomioidaan yksilönä ja mitkä ovat tavoitteet toiminnalle. Lapsen vasua arvioidaan ja se tulee tarkistaa vähintään kerran vuodessa. (Opetushallitus 2018, 9 - 11.)

Tannerahon (2014, 46) tutkimuksessa nousi esille kuusi vanhempien osallisuutta edistävää tekijää. Nämä tekijät ovat yhteistyö, vuorovaikutus, kunnioitus, luottamus, suvaitsevaisuus ja vanhempien auttaminen. Merkittävin osallisuutta edistävä tekijä oli ennalta sovitut varhaiskasvatuskeskustelut. Vanhempien osallisuutta vähentäviä asioita olivat kielelliset vaikeudet ja alueen monimuotoisuus. (Tanneraho 2014, 46, 48.)

Vuorenmaan (2016, 9) tutkimuksen mukaan perheessä ja lapsen palveluissa vanhempien osallisuus oli vahvaa. Osallisuus palveluiden kehittämisessä oli keskinkertaista. Vanhempien osallisuutta heikentävinä tekijöinä nähtiin stressi, et ja vaikeudet saada lähipiiriltä tukea. Myös vanhempien lapsuudenperheissä ilmenneet vaikeudet olivat heikentävästi yhteydessä vanhempien osallisuuteen. Osallisuutta vahvistavia tekijöitä oli mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua päätöksentekoon omaa lasta koskevissa asioissa sekä vaikuttamismahdollisuudet kunnan palveluihin ja tiedonsaanti niistä. (Vuorenmaa 2016, 9.)

Huoltajien suhtautuminen varhaiskasvattajiin vaikuttaa myös lapsen suhtautumiseen. Huoltajien luottamus ja myönteisyys tai niiden puuttuminen heijastuvat myös lapseen. Lapsella tulisi olla mahdollisuus osallisuuteen varhaiskasvatuksessa, mutta Pukarin (2006) mukaan lasten osallisuus ilmenee usein myös huoltajien kautta. Pienten lasten kohdalla huoltajien merkitys korostuu enemmän. Vain huoltajien kautta varhaiskasvattajat voivat saada tietoa lapsen perushoidosta, jos lapsi ei vielä itse pysty siitä kertomaan. (Kallio 2017, 18, 35 - 36.)

2.4 Lasten osallisuuden moninaisuus varhaiskasvatuksessa

Jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään koskevissa asioissa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa painotetaan lapsen oikeutta tuoda esiin ajatuksensa ja mielipiteensä sekä tulla kuulluksi niillä keinoilla, joita hänellä on. (Opetushallitus 2018, 21, 26.) Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2019, 17) tuodaan esille, että varhaiskasvattajien tekemät ha-

vainnot ja erilaiset kommunikointikeinot antavat mahdollisuuden sille, että jokaisen lapsen osallisuus voi toteutua. Yksi tärkeä varhaiskasvatuksen tavoite onkin mahdollistaa lapsille osallisuuden kokemus. Lähtökohtana osallisuudelle on lapsen kokemus yhteisöön ja vertaisryhmään kuulumisesta. Päinvastoin myös osallisuuden kokemukset vahvistavat tätä yhteisöä. Varhaiskasvatuksessa lapset pääsevät olemaan vuorovaikutuksessa laajasti erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Tätä kautta lapset oppivat muun muassa tunteiden säätelyä. (Opetushallitus 2018, 22, 28 - 29; Kirvesniemi ym. 2019, 29.)

Lasten osallisuutta on määritelly monilla tavoilla. Määrittelyissä on yhteisiä tekijöitä, joista keskeisimpiä asioita ovat kuulluksi tuleminen, mahdollisuus vaikuttaa yhteisössään sekä tietoisuus ja tunne omasta osallisuudesta. Jokaisella lapsella pitäisi olla mahdollisuus osallisuuteen. Yksi tärkeä asia on osallisuuden mahdollistumiseksi tarvittavan avun saaminen. Se voi olla esimerkiksi kommunikaatiovaikeuksien ja -keinojen huomiointi. (Turja 2011, 30, 32.)

Pienten lasten osallisuus voi alkaa mukanaolosta ja vaihtoehtoista valitsemisesta. Tarkoitus on kuitenkin, että lapsen kasvamisen ja taitojen mukaan siirrytään kohti lasten aloitteita ja yhteisiä neuvotteluita. Helppointa lasten on neuvotella itseä koskevista asioista sekä lasten keskeisestä toiminnasta. Eli se, miten laajasti asiasta on kyse, määrittää paljon mahdollisuutta lasten osallisuudelle. Tästäkin eettisenä näkökulmana on vapaaehtoinen osallistuminen – lapsella on oikeus olla myös kertomatta omaa näkemystään. (Turja 2011, 29, 31 - 32.)

Lasten osallisuudesta on tehty erilaisia malleja ja kuvioita, joista tässä esitellään tarkemmin yksi. Hart (1992) on laatinut osallisuuden portaat, jossa taso määrittyy sen mukaan, paljonko lapsi tietää toiminnasta ja sen tavoitteista, kenen aloitteesta ja suunnitelmasta toiminta etenee sekä ketkä päättävät asioista. Osallisuuden taso on matalalla, jos lapsi ei voi määritellä omaa tekemistään toiminnassa. (Turja 2011, 27.)

Kuvassa 1 on kuvattu Osallisuuden portaat -malli ja sen kahdeksan tasoa. Mitä ylemmäs Osallisuuden portaat -mallin askelmilla mennään, sitä enemmän lapsilla on vaikutusvaltaa ja mahdollisuutta osallistua. Ylimmillä askelmilla lapsilla on

mahdollisuus tehdä itse aloitteita ja suunnitella toimintaa ja aikuiset ovat tässä apuna. Mallin kolme alinta tasoa eivät liity suoraan osallisuuteen, vaan niillä kuvataan sitä, kun aikuiset johdattelevat lasten ajatuksia. (Turja 2011, 27 - 28.)

Kuva 1. Hartin (1992) Osallisuuden portaat -malli (Turja 2011, 27)

Osallisuus on suurelta osin yhteisöllistä toimintaa, jolla tarkoitetaan sitä, että ryhmän lasten keskenään erilaisetkin ajatukset otetaan huomioon sekä neuvotellaan lopputulokseen pääsemiseksi. Varhaiskasvattajat saavat osallisuuden kautta tietoa lapsista niin yksilöinä kuin ryhmänä. Lapsista voi esimerkiksi huomata ovatko he motivoituneita toimintaan. (Turja 2011, 30; Kirvesniemi ym. 2019, 35.)

Osallisuus lisää lasten tietoa oikeuksista, vastuusta, yhteisöstä sekä valinnoista johtuvista seurauksista. Lasten osallisuutta vahvistaa kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Se, että lapsilla on mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin on osa osallisuuden edistämistä. Osallisuus on myös yksi merkittävä oppimisen tapa lapsille. Osallisuutta edistäviä tapoja oppia on muun muassa lasten omaehtoinen ja ohjattu leikki sekä tutkiminen. (Opetushallitus 2018, 30, 38.)

3 Yhteistyö osallisuuden rakentajana

3.1 Toimiva yhteistyö

Yhteistyöllä huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä pyritään lisäämään huoltajien kanssa ymmärrystä lapsesta ja lapsen käyttäytymisestä, aktivoimaan huoltajia varhaiskasvatuksen kehittämiseen ja tarjota kontakti ja vuorovaikutus mahdollisuuksia muiden huoltajien kanssa. Huoltajien palautteen avulla parannetaan varhaiskasvatuksen laatua. Yhteistyön avulla huoltajat tietävät millaista kasvatusta lapsi saa sekä sen avulla tuetaan kasvatustyötä kotona. (Kekkonen 2012, 34 - 35.)

Perhe on lapsen tärkein kasvuympäristö, mutta pelkästään se ei ohjaa lapsen kehitystä. Tärkeä on kokonaisuus, joka muodostuu niistä kasvuympäristöistä, joihin lapsi ohjataan. (Rimpelä 2013, 31.) Koti ja varhaiskasvatus voivat poiketa lapsen kasvuympäristöinä toisistaan esimerkiksi odotuksiltaan, arvoiltaan ja toimintatavoiltaan, joka voi aiheuttaa haasteita huoltajien ja varhaiskasvattajien yhteistyölle (Karikoski & Tiilikka 2017, 79). Varhaiskasvattajien tehtävänä on myös auttaa lisäämään huoltajien kasvatustyön vaatimia taitoja, sekä tukea heitä kasvatustyössä (Mittler ym. 1986, 11).

Varhaiskasvatukseen siirryttäessä yhteistyön ja huoltajien osallisuuden rakentuminen voi alkaa erilaisilla toimilla. Huoltajat voivat käydä tutustumassa päiväkotiin ja keskustelemassa ajatuksistaan liittyen lapsen varhaiskasvatuksen aloittamiseen. Vaihtoehtoisesti varhaiskasvattaja voi käydä tutustumassa lapseen ja huoltajiin perheen kotona. Tutustumisvaiheessa huoltajien tuntemus lapsesta välittyy varhaiskasvattajille. Tämän avulla varhaiskasvattajille muotoutuu ajatus lapsen ja huoltajan välisestä vuorovaikutuksesta sekä lapsesta yksilönä. Parhaimmillaan jo varhaiskasvatuksen aloitus tarjoaa huoltajille osallisuuden kokemuksen. (Karikoski & Tiilikka 2017, 81 - 83.)

Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen on todettu olevan tärkeä tekijä huoltajien ja varhaiskasvattajien yhteistyössä. Se onkin monissa paikoissa ainoa yhteistyön muoto, jonka käytännöt voivat vaihdella paikoittain. Suomalaisessa kulttuurissa arvostetaan asiantuntijuutta ja ammattilaisuutta. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelujen osalta tämä voi näyttäytyä niin, että huoltajat eivät halua tai

uskalla kertoa omia mielipiteitään. Jotta saavutettaisiin dialoginen yhteistyö, huoltajille tulisi painottaa heidän näkemyksiensä tärkeyttä. Jos huoltajien ja varhaiskasvattajien odotukset ovat samankaltaisia, lapsi sopeutuu päiväkotiin paremmin. Yhteistyö koetaan erityisen merkittäväksi silloin, kun lapsi tarvitsee tavallista enemmän tukea. Yhteistyö voi muokkautua haastavaksi, jos varhaiskasvattaja kokee lapsen tuen tarpeen johtuvan kotioloista. Tällöin huoltaja voi tuntea olonsa syyllistetyksi. Huoltajien motivaatio yhteistyöhön heikentyy ja tasavertainen yhteistyö jää tavoitteeksi. (Ahonen 2017, 243 - 244.)

Lapsen kannalta toimiva yhteistyö sekä huoltajien ja varhaiskasvattajien näkemys ja tietämys lapsesta on merkittävää. Sen kautta lapsen yksilölliset tuen tarpeet ja vahvuudet tulevat parhaalla mahdollisella tavalla esille. Lapsi voi käyttäytyä eri tavalla eri ympäristöissä, jolloin huoltajilla ja varhaiskasvatuksen työntekijöillä voi olla erilainen kuva lapsesta ja hänen käyttäytymisestään. Tämä voi osaltaan hankaloittaa yhteistyötä. Ristiriitatilanteet voivat heikentää yhteistyötä. Vastuu yhteistyön uudelleen rakentamisesta on varhaiskasvattajilla. (Ahonen 2017, 245 - 246.)

Kasvatusyhteistyössä on perustana luottamuksellinen ja myönteinen ilmapiiri. Kasvatusyhteistyön rakentuminen alkaa työyhteisön keskuudessa yhteistyön merkityksen pohtimisella ja sen mahdollistavan toimintasuunnitelman tekemisellä. Varhaiskasvattajien tulee kiinnittää huomiota omiin vuorovaikutustaitoihin. Kun varhaiskasvattaja tapaa huoltajat ensimmäistä kertaa, on tilanteen hyvä olla rauhallinen ja epämuodollinen. Huoltajille on tärkeää kertoa, että heidän kokemuksensa ja näkemyksensä lapsesta ja varhaiskasvatuksesta ovat arvokkaita. Kun tulee tilanteita, jolloin huoltajille annetaan palautetta, on hyvä aloittaa positiivisesta ja lopettaa positiiviseen. Se, miten palautetta annetaan, voidaan sopia yhdessä huoltajien kanssa. Lapsen kannalta on tärkeää, että hän pääsee mahdollisuuksien mukaan osallistumaan itseään koskeviin keskusteluihin. (Ahonen 2017, 246 - 250.)

3.2 Yhteistyön rakentuminen

Yhteistyössä huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä on kyse vuorovaikutuksesta ja yhdessä toimimisesta yhteisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Huoltajilla ja varhaiskasvattajilla on erilainen asiantuntijuus lapsen asioissa. (Lämsä 2013, 49 - 51, 54.) Rimpelän (2013, 32) mukaan huoltajan ja varhaiskasvattajien yhteistyö tarkoittaa ihmisten ja organisaatioiden vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa lapsen tukemiseksi. Tavoitteena on huoltajien ja varhaiskasvattajien tasavertainen kohtaaminen, jossa näkyviin tulevat huoltajien oman lapsen tuntemus sekä varhaiskasvattajan asiantuntemus (Mittler ym. 1986, 11; Lämsä 2013, 54). Varhaiskasvattajilta edellytetään aloitteellisuutta yhteistyön toteutumiseksi, sillä heillä on vastuu sen toteutumisesta (Opetushallitus 2018, 33).

Yhteistyön perustana on neljä periaatetta, jotka ohjaavat yhteistyön onnistumista. Nämä neljä periaatetta ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.) Novitsky (2014, 158) korostaa myös, että yhteistyön lähtökohdaksi on aito kohtaaminen, dialogisuus, avoimuus sekä yhteisten tavoitteiden löytäminen. Osapuolten tulee pystyä jakamaan omat tunteensa, tekemään yhteisiä päätöksiä sekä joustamaan, jotta yhteistyö olisi toimivaa. Yhteistyön takaamiseksi pitää myös vuorovaikutuksen olla sujuvaa osapuolten välillä. (Mittler ym. 1986, 12 - 15.) Vuorovaikutuksessa on tärkeää, että osapuolet kuuntelevat toisiaan ja tuntevat tulevansa kuulluksi. Tällaisessa vuorovaikutuksessa vaaditaan keskittymistä ja läsnäoloa. Kun nämä toteutuvat, näyttäytyy vuorovaikutus aitona ja rehellisenä. Jotta toisen osapuolen kuunteleminen onnistuu, täytyy kuuntelijan kyetä kehittämään ilmapiiri, joka on positiivinen ja turvallinen. Kuuntelijan pitää rohkeasti haluta kuulla, mitä toinen sanoo. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.)

Kuuntelemisessa pitää osata myös ottaa vastaan erilaisia tunteita. Haastavaa kuuntelemisesta tekee se, että toisen osapuolen sanoma on negatiivinen tai että osapuolet ovat eri mieltä asioista. Tällöin vuorovaikutus tilanne voi riistäytyä puolustelevalle, jolloin kuuntelu unohtuu. Myös esimerkiksi syytteleminen ja saarnaaminen vuorovaikutustilanteessa voi saada aikaan sen, että kuunteleminen unohtuu. Kuuntelijana onkin hyvä viestittää välikommenteilla, että kuuntelee

toista ja haluaa kuulla lisää. Myös eleillä voi viestittää toiselle omasta läsnäolostaan. Eleiden ja kommenttien käytön tärkeys korostuu varsinkin silloin, kun asia, josta keskustellaan, on negatiivissävytteinen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.)

Yhteisymmärrykseen pyrkivässä toiminnassa on arvokasta kunnioitus ja luottamus molemmiin puolin (Kaskela & Kekkonen 2006, 34; Lämsä 2013, 49). Kunnioitus toista ihmistä kohtaan tarkoittaa ihmisen hyväksymistä sekä arvostamista, sellaisena kuin on. Kunnioitus näkyy ensin ajatuksina ja niiden avulla tekoina. Jotta ihminen ymmärtää, että häntä kunnioitetaan, on tärkeää olla avoin ja hyväksyvä. Kunnioituksen puuttuminen näkyy toisen kelpaamattomuutena ja viestimisellä, että toisen sanoilla ei ole merkitystä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.)

Kunnioittavan suhteen luominen on haasteellista. Haasteet tulevat esiin varsinkin silloin, kun kohtaa erilaisuutta, kuten erilaisia arvoja ja perhekuulttuureja. Kuuntelemalla pystytään kuitenkin oppimaan ymmärtämään ja kunnioittamaan erilaisuuttakin. Kunnioitus osapuolten välillä auttaa luomaan aidon vuorovaikutuksen, jossa pystytään tuomaan häpeilemättä esiin asioita. Rehellisellä ja avoimella keskustelulla kerrotaan toiselle osapuolelle kunnioituksesta häntä kohtaan. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.) Yhteistyön tärkeys korostuu maahanmuuttajaperheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. Ylipäätään perheillä on erilaisia mieltymyksiä ja tavoitteita omassa kasvatustyössä, joten on tärkeää ymmärtää huoltajien eri tarpeet ja mielenkiinnonkohteet (Acar & Akamoglu 2015, 82). Varhaiskasvattajien ja lapsen huoltajien ymmärrys toistensa kulttuurista ja tavoitteista kasvatuksen suhteen helpottaa lapsen yksilöllisen varhaiskasvatuksen toteuttamista (Novitsky 2014, 158).

Kunnioituksen ja kuulemisen avulla osapuolten välille rakentuu luottamus. Se ei kuitenkaan rakennu hetkessä, vaan vaatii aikaa, osapuolten välistä vuorovaikutusta sekä kohtaamisia. Huoltajat ovat tuoneet esille, että luottamus varhaiskasvattajiin syntyy lapsen ja varhaiskasvattajan välisestä suhteesta sekä, siitä miten varhaiskasvattajat vievät tietoa ja taitoa eteenpäin huoltajille. Luottamusta kasvattaa myös se, että huoltajat kokevat pystyvänsä vaikuttamaan lapsensa hoitoon ja opetukseen. Huoltajien toiveiden ja ajatusten huomioon ottamisella varmistetaan se, että huoltajat myös kokevat tulevansa kuulluksi ja pystyvänsä vai-

kuttamaan lapsensa arkeen päiväkodissa. Päivittäiset keskustelut varhaiskasvattajan ja huoltajan välillä vahvistavat, heidän välistänsä yhteistyötä ja ymmärrystä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36.) Myös Karikoski ja Tiilikka (2017, 82, 86) korostavat, että yhteistyön toimivuutta edellyttää huoltajan luottamus varhaiskasvattajiin ja luottamuksen rakentuminen vaatii kuitenkin aikaa ja dialogisia kohtaamisia.

Dialogisuus onkin yksi tärkeimmistä asioista yhteistyössä. Dialogi määritellään taidoksi puhua, ajatella ja toimia yhdessä. Huoltajan ja varhaiskasvattajan välinen dialogi tulee olla tasa-arvoista, eikä toisen tieto saa korostua vaan molempien osapuolten tieto on yhtä arvokasta. Toisen osapuolen kuuleminen ja kunnioitus mahdollistavat dialogissa erimielisyydet ja suorapuheisuuden, joista muodostetaan yhteisiä käsityksiä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38.) Osapuolten on myös helpompi ymmärtää arvoja ja asenteita, jotka ovat vastoin heidän omia näkemyksiään, kun heillä on taito emotionaalisesti eriyttää oma elämänsä. Tämä mahdollistaa kunnioittavan kuulemisen näissäkin tilanteissa. (Kekkonen 2004, 85.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus

4.1 Vanhempainliitto ja Lahden kaupungin varhaiskasvatus

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Vanhempainliitto. Se on perustettu vuonna 1907. Siihen kuuluu yli 1300 vanhempainyhdistystä, jotka toimivat muun muassa päiväkodeissa. Vanhempainliiton tavoitteena on tukea lasten kasvua, oppimista, hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. (Vanhempainliitto 2019.)

Opinnäytetyön tutkimusaineisto on kerätty Lahden varhaiskasvatuksesta. Lahden varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkodit, perhepäivähoito, alle kouluikäisten kerhot. Kunnallisen päivähoidon vaihtoehtoina ovat kotihoidontuki tai yksityinen päivähoito. Valtakunnalliset kasvatustavoitteet ovat tavoitteiden, sisältöjen ja menetelmien taustalla. Lapsen yksilöllisyys ja ryhmän erityispiirteet huomioidaan toiminnassa. Kaupungilla on käytössä Muksunetti-palvelu, jonka tarkoituksena on olla osa vanhempien ja päiväkodin yhteistyötä. (Lahti 2020.)

Lahden kaupungin varhaiskasvatus jaetaan pohjoiseen, itäiseen ja eteläiseen alueeseen. Valitsimme pohjoiselta alueelta kolme päiväkotia, jotka ovat Sipuran

päiväkoti, Ahtialan päiväkoti sekä Kytölän päiväkoti. Näistä päiväkodeista keräsimme aineiston 3 - 5-vuotiaiden ryhmistä. Osassa päiväkodeista oli käytössä osapäivätoimintaa tai 3 - 5-vuotiaiden ryhmää ei ollut, jolloin kyseiset päiväkodit karsiutuivat pois vaihtoehtoista. Jäljelle jääneistä päiväkodeista valitsimme satumanvaraisesti kolme. Näissä päiväkodeissa on yhteensä kahdeksan 3 - 5-vuotiaiden ryhmää.

4.2 Tutkimus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Lahden kaupungin varhaiskasvatuksesta Ahtialan, Kytölän ja Sipuran päiväkodin 3 - 5-vuotiaiden lasten huoltajien kokemuksia osallisuudesta ja yhteistyöstä varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksessa selvitetään, miten huoltajat kokevat voivansa osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen sekä miten he kokevat yhteistyön toimivuuden henkilökunnan kanssa. Tavoitteena on myös löytää keinoja osallisuuden parantamiseksi. Opinnäytetyön kyselylomakkeiden sisältö on laadittu yhdessä Vanhempainliiton kanssa.

Tutkimuskysymykset:

- 1) Miten huoltajat kokevat pystyvänsä osallistumaan ja vaikuttamaan lastensa varhaiskasvatukseen?
- 2) Miten huoltajat haluaisivat parantaa osallisuuttaan ja vaikuttamismahdollisuuksiaan lastensa varhaiskasvatuksessa?

Toteutamme opinnäytetyömme kvalitatiivisesti. Aineistonkeruumenetelmänä käytämme Webropol-kyselyä, jotka sisältävät avoimia ja strukturoituja kysymyksiä. Toimitamme kyselyn päiväkodeihin sähköpostitse. Aineistonkeruumenetelmänä kyselylomake mahdollistaa sen, että saamme vastauksia haluamiimme kysymyksiin.

Straussin ja Corbinin (1998) mukaan laadullisessa tutkimuksessa pyritään tuloksiin ilman tilastollisia menetelmiä tai muita määrällisiä keinoja. Tavoitteena on kuvata, ymmärtää ja tulkita ilmiöitä. Laadullisessa tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena on ihmisten kokemukset. Mahdolliset aineistonkeruumenetelmät ovat sekundäärisiä tai primäärisiä. Sekundäärisiin menetelmiin kuuluu dokumentit,

joita voidaan hyödyntää sellaisenaan. Primäärisiin menetelmiin kuuluu havainnointi, haastattelut ja kyselyt. (Kananen 2017, 35 - 36, 82.)

4.3 Kyselyn tulokset

Linkit Webropol-kyselyihin lähetettiin päiväkodin johtajille sähköpostilla. Päiväkodin johtajat jakoivat sähköpostin pyydettyjen ryhmien huoltajille kukin valitsemaallaan tavalla. Kysely meni yhteensä kahdeksan ryhmän huoltajille. Webropol-kysely avattiin 65 kertaa. Kyselyyn vastasi 22 huoltajaa, joista 18 (82 %) oli äitejä, 3 (14 %) isiä ja 1 (4 %) muu huoltaja.

Kyselyn pystyi palauttamaan vastaamatta kaikkiin kysymyksiin. Kyselyitä palautuikin niin, että jokaisessa kysymyksessä ei ollut kaikkien huoltajien vastausta. Vähiten vastaajia oli kysymyksessä ”Miten yhteistyötä teidän ja päiväkodin henkilökunnan välillä voisi parantaa?”, jossa vastaajia oli 14. Vain kysymykseen ”Oletko äiti, isä vai muu huoltaja?” oli vastattu 22 kertaa. Vastaajista 3-vuotiaiden lasten huoltajia oli kuusi (28 %), 4-vuotiaiden lasten huoltajia oli 10 (48 %) ja 5-vuotiaiden lasten huoltajia oli viisi (24 %). Kuvassa 2 on vertailtu lasten varhaiskasvatusvuosien määrää.

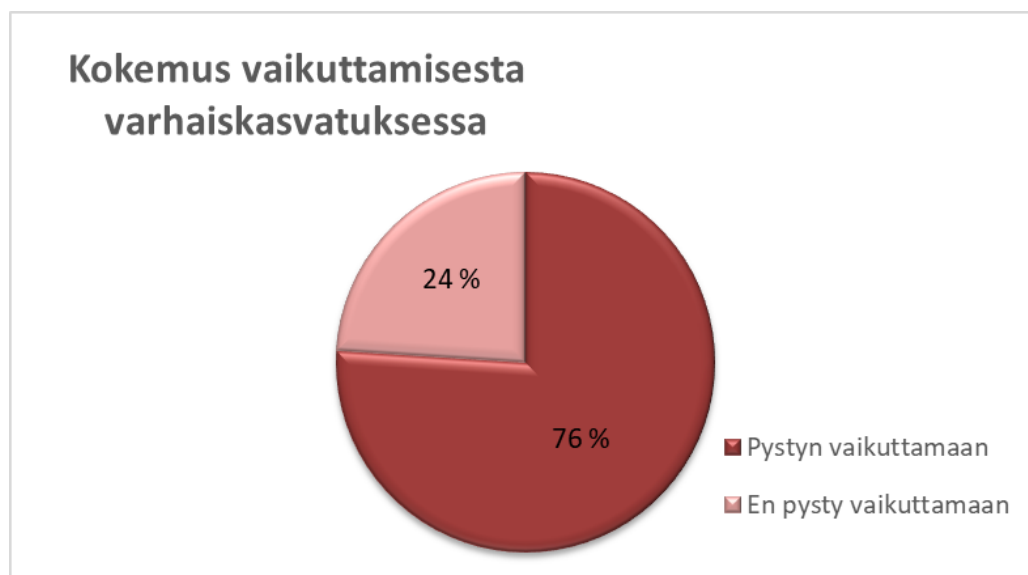

Kuva 2. Lasten vuodet varhaiskasvatuksessa

Vastanneista 16 (76 %) koki pystyvänsä vaikuttamaan lapsensa varhaiskasvatukseen. Esiin nousseita vaikuttamiskeinoja olivat **päiväkodin valinta, vanhempainyhdistyksen toiminta, yhteiset pelisäännöt sekä toiveiden kertominen ja kirjaaminen**. Tärkeimmäksi vaikuttamiskeinoksi koettiin **keskustelut hoitajien kanssa**. Viisi (24 %) vastaajaa koki, että eivät pysty vaikuttamaan lapsensa varhaiskasvatukseen. Syyksi tähän koettiin henkilökunnan vaihtuvuus ja välinpitämätön suhtautuminen ongelmiin. Kuvassa 3 on havainnollistettu sitä, miten suuri osa koki pystyvänsä tai ei kokenut pystyvänsä vaikuttamaan lapsensa varhaiskasvatukseen.

Päivittäinen kanssakäynti ryhmän hoitajien kanssa, puolivuositteiset varhaiskasvatuskeskustelut

Ilmentyneisiin ongelmiin (lapseni kiusaaminen) suhtaudutaan melko välinpitämättömästi

Kuva 3 Kokemus vaikuttamisesta varhaiskasvatuksessa

Keinot, jotka nousivat eniten esille huoltajien osallisuuden parantamiseen, olivat **teemapäivät ja keskustelut henkilökunnan kanssa**. Keskusteluihin henkilökunnan kanssa toivottiin enemmän aikaa. Muita toiveita osallisuuden parantamiseen oli **yhteydenpito muiden huoltajien kanssa, Muksunetin ja Tieto Edun käytön ja toimivuuden parantaminen sekä välipalautelomakkeen käyttöön-otto**. Osa vastaajista koki, että parannettavaa ei ole eikä osallisuutta tarvitse lisätä.

Ja sitten tällaiset isovanhempien päivät olisi oikein ihana asia, oma mummo tai vaari olisi aamusta vaikka lepo hetkeen asti mukana touhuissa.

ymmärrys siitä että vanhemmille varhaiskasvatus ei välttämättä avaudu suoraan, vaan asioiden tarkempi läpikäyminen

Asioita, joihin vastaajat halusivat vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksessa, olivat **ryhmäkoot, henkilökunnan lisääminen ja kaveritaitojen opettaminen**. Vastauksista kävi ilmi, että eri työntekijöillä on kaveritaitojen suhteen erilaisia suhtautumisia. Lisäksi myös lapsen yksilöllinen huomioiminen ja kohtaaminen koettiin tärkeäksi.

Tämä oli mielestäni mukava idea, että kätellään kun lähdetään. Mutta ihanampi tapa olisi, että lapsi itse päättäisi kätteleekö halaako vai heittääkö ylävitokset.

Avarakatseisuuteen ja erilaisuuden hyväksyntään, itsensä hyväksyntään ja oppimisen ilon ylläpitoon, semmoisiin selviytymisen metataitoihin nyky maailmassa.

Vastaajista kaikki kokivat yhteistyön toimivan heidän ja päiväkodin välillä joko erittäin hyvin tai melko hyvin. Huoltaja kommentoi, että lapsen asioista keskustellaan reilusti niin hyvistä kuin huonoistakin asioista. Esille nostettiin varhaiskasvattajien kiire, mikä vaikuttaa yhteistyön laatuun. Vastaajien ehdotuksia yhteistyön parantamiseen olivat **sähköisen tiedonvälityksen kehittäminen, ajatuspuu ja viikkoblogi**.

Viikkoblogi ja whatsapp -ryhmä, johon kilahtaisi päivän aikanakin kuvakuulumisia oman lapseni lapsiryhmän puuhista. Iltatapahtumat leikkien merkeissä päiväkodilla.

Vastaajista 17 (81 %) vastasi vanhempainyhdistyksen toimivan päiväkodissa. Heistä neljä ei osannut sanoa päiväkodin ja yhdistyksen yhteistyön toimivuudesta. Loput 13 olivat kaikki sitä mieltä, että yhteistyö toimii hyvin. Eräs huoltaja kommentoi, että vanhempainyhdistyksen avulla mahdollistetaan esimerkiksi kevät retki sekä päiväkotia saa uusia leluja. Kysymykseen vastanneista neljä (19 %) ei osannut sanoa, toimiiko päiväkodissa vanhempainyhdistys.

Viimeisessä kysymyksessä sai jättää vapaasti kommentteja. Moni huoltaja halusi kiittää varhaiskasvattajia ja toivoi, että varhaiskasvattajien viihtymisestä ja jaksamisesta huolehditaan. Eräs huoltaja kommentoi, että on hyvä, että osallisuutta ja yhteistyötä selvitetään.

Toivottavasti työntekijöiden omasta viihtymisestä ja jaksamisesta huolehditaan ja työnantajataho panostaa heihin. Hyvä henki ja viihtyminen työyhteisössä varsinkin näin ihmistyössä on kantava voima, se näkyy työssä vahvuutena joka heijastuu huoltajankin luottamukseen suoraan.

4.4 Eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelua

Opinnäytetyölle haettiin tutkimuslupa Lahden kaupungin varhaiskasvatuspalveluilta. Kyselyyn vastanneita informoitiin saatekirjeellä, että vastaaminen on vapaaehtoista ja vastaajan henkilöllisyys ei tule missään vaiheessa esille. Kyselylomakkeisiin nimettömänä vastaaminen saattaa vaikuttaa vastauksiin. Vastaukset saattavat olla rehellisempiä nimettömyyden takia. Toisaalta voi olla, että vastaajat eivät koe nimettömyyden takia lomakkeella olevan merkitystä. Saatekirjeessä kerrottiin myös, että vastaamalla kyselyyn vastaajat antavat suostumuksen käyttää tietoa tutkimukseen. Tutkimusaineisto hävitetään, kun sitä ei enää tarvita. Tutkimusaineistoa ei jaeta ulkopuolisille.

Kyselylomakkeen kysymykset ovat perusta koko tutkimukselle ja sen onnistumiselle. Tästä syystä kysymyksiä muotoillessa täytyy olla harkitsevainen. On tärkeää, että tutkija ja vastaaja ymmärtävät kysymykset samalla tavalla. Kysymykset ja niiden sanamuodot tulee olla yksiselitteisiä. Kysymykset eivät saa johdella vastaajaa. (Valli 2018, 93.) Kokeilimme itse vastata kyselyyn ennen sen lähettämistä päiväkodeille ja huoltajille. Kysymykset myös hyväksyttiin ohjaavalla opettajallamme.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa vastaajien määrä. Tämän tutkimuksen kyselyyn vastasi 22 henkilöä. Vastaukset perustuvat kokemuksiin yhden kaupungin varhaiskasvatuksesta, joten tuloksia ei voida suoraan yleistää. Tuloksia voidaan kuitenkin hyödyntää muissakin kaupungeissa ja kunnissa huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä parannettaessa ja kehitettäessä.

5 Yhteenveto ja pohdinta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää huoltajien kokemuksia osallisuudesta varhaiskasvatuksessa ja yhteistyöstä heidän ja varhaiskasvattajien välillä

sekä löytää keinoja, miten huoltajat haluaisivat parantaa osallisuuttaan varhaiskasvatuksessa. Aineiston keruu toteutettiin Webropol-kyselyllä, jonka kysymykset suunniteltiin yhdessä Vanhempainliiton kanssa.

Alasuutarin (2010, 128) tutkimuksen mukaan isät osallistuvat selkeästi vähemmän varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin kuin äidit. Isän näkemys tulee esiin erillisenä yleensä vain silloin, kun vanhemmat ovat eronneet. Myös varhaiskasvatuksen toiminnalla on vaikutusta huoltajien osallisuuteen. (Alasuutari 2010, 146 - 147.) Myös tämä kysely tukee tutkimustuloksia, koska suurin osa kyselyyn vastanneista oli äitejä. 22:sta vastaajasta isiä oli vain kolme. Jatkotutkimuksena voisikin tutkia, miten juuri isien osallisuutta voisi lisätä.

Tuloksista tulee ilmi, että suurin osa vastanneista kokee voivansa vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen. Ennalta sovitut varhaiskasvatuskeskustelut ovat merkittävin osallisuutta edistävä keino (Tanneraho 2014, 48). Tuloksissammekin useimmiten esiin noussut vaikuttamiskeino on varhaiskasvattajien kanssa käydyt keskustelut. Ahonen (2017, 243) on todennut, että varhaiskasvatuskeskustelut saattavat joskus olla ainoa yhteistyön muoto. Huoltajilta toinen esiin noussut vaikuttamiskeino oli toiveiden kirjaaminen ja kertominen, joka myös liittyy huoltajien ja varhaiskasvattajien välisiin keskusteluihin. Huoltajilta tulleita muita vaikuttamiskeinoja ovat yhteiset pelisäännöt sekä vanhempainyhdistyksen toiminta. Suurin osa huoltajista kertoo, että päiväkodin ja vanhempainyhdistyksen välinen yhteistyö toimii hyvin. Osa huoltajista ei tiennyt vanhempainyhdistyksen toiminnasta päiväkodissa, joten olisi varmasti hyvä, että toimintaa tuotaisiin esiin varhaiskasvatuksen arjessa.

Viisi huoltajaa kokee, että ei pysty vaikuttamaan lapsensa varhaiskasvatukseen. Yksi vastaaja kertoo syyksi välinpitämättömän suhtautumisen ongelmiin. Tässä tapauksessa välinpitämättömän suhtautuminen kohdistuu kiusaamistilanteeseen. Kiusaaminen on kiellettyä varhaiskasvatuksessa ja Varhaiskasvatuslaki (540/2018) velvoittaa, että *lasta tulee suojata väkivallalta, kiusamiselta ja muulta häirinnältä*. Tapauksessa ei tule esille, miten sitä on käsitelty vai onko. On hyvin harmillista, että huoltajalle on jäänyt ajatus välinpitämättömästä suhtautumisesta, sillä tällaisiin tapauksiin pitäisi puuttua heti niiden ilmetessä. Toinen syy, miksi koetaan, että ei pystytäkään vaikuttamaan varhaiskasvatukseen, on henkilökunnan

vaihtuvuus. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yhteistyön rakentaminen on aloitettava jokaisen uuden työntekijän kohdalla uudelleen. Henkilökunnan lisääminen ja ryhmäkokojen pienentäminen ovatkin asioita, joihin halutaan vaikuttaa. Henkilökunnan lisääminen voisi osaltaan vähentää myös sen vaihtuvuutta. Sillä saavutettaisiin enemmän lapsen yksilöllistä huomiointia, mikä on usealla huoltajalla toiveena. Kaveritaidot ovat yksi asia, johon halutaan vaikuttaa. Yksi huoltaja kertoo, että työntekijöillä on erilaisia tapoja tämän suhteen. Mieleen tuleekin, että olisiko tällaisesta asiasta mahdollisesti hyvä tehdä jokin yhteinen linjaus.

Huoltajat tuovat esille hyviä ideoita, millä keinoin heidän osallisuuttaan voisi parantaa varhaiskasvatuksessa. Moni huoltaja oli aikaisemmin jo kertonut, että kokevat pystyvänsä vaikuttamaan varhaiskasvatukseen keskustelujen kautta. Myös tämän kysymyksen kohdalla tuodaan esiin keskustelut varhaiskasvattajien kanssa. Niiden lisääminen koetaan keinoksi parantaa osallisuutta ja toiveena on, että niille järjestettäisiin enemmän aikaa. Vuorovaikutustilanteet ovatkin suoria tilanteita, joissa huoltaja ja varhaiskasvattaja voivat helposti jakaa omia ajatuksiinsa toisilleen. Huoltajat toivovat myös, että sähköistä tiedonvälitystä parannettaisiin. Eräs huoltaja kommentoi, että oli jo useampi vuosi sitten osallistunut sähköisen tiedonvälityksen kehittämispajaan. Sähköistä tiedonvälitystä on siis yritetty kehittää, mutta ne kaipaivat vieläkin toimivampaa ympäristöä. Tietotekniikka kehittyy koko ajan lisää ja on tärkeää, että varhaiskasvatuksessakin käytetyt sähköinen tiedonvälitys päivittyisi. Osa vastaajista kokee, että parannettavaa ei ole. Tämä kertoo siitä, että he ovat tyytyväisiä nykyiseen toimintaan.

Yhteistyön toimivuus huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä arvioidaan melko tai erittäin hyväksi. Yhteistyön hyvää toimivuutta perustellaan muutamassa vastauksessa sillä, että niin hyvistä kuin huonoistakin asioista puhutaan. Myös Novitsky (2014, 158) tuo esiin, että avoimuus on yksi hyvän yhteistyön lähtökohdista. Huoltajilla on kuitenkin ideoita, miten yhteistyötä voitaisiin entisestään parantaa. Samoin kuin oman osallisuutensa parantamiseksi myös yhteistyön parantamiseksi toivotaan sähköisen tiedonvälityksen kehittämistä.

Kyselyyn vastanneilla huoltajilla on eri-ikäisiä lapsia ja näin ollen osalla huoltajista on pidempi kokemus varhaiskasvatuksesta kuin toisilla. Jos jokaisesta kysymyk-

sestä voisi erotella tietyn vastaajan vastaukset, voisi niiden perusteella tehdä erilaisia tulkintoja. Olisi mielenkiintoista nähdä, onko esimerkiksi 4-vuotiaiden lasten tai kaksi vuotta päiväkodissa olleiden lasten huoltajien vastauksissa yhtäläisyyksiä. Kyselyssä ei tullut esille, missä päiväkodissa huoltajan lapsi on. Eroja huoltajien kokemuksista päiväkotien välillä ei siis pystytä vertailemaan.

Mielestämme Webropol-kyselyn kysymykset oli asetettu sellaisiksi, että saimme vastaukset tutkimusongelmiin. Jos tekisimme kyselyn nyt uudelleen, lisäisimme kysymyksen, missä selvitämme päiväkodin, jossa vastaajan lapsi on. Tämä olisi mahdollistanut sen, että tietäisimme, montako vastaajaa oli mistäkin päiväkodista. Pohdimme myös sitä, että kysely oli pitänyt lähettää useampaan päiväkotiin, jotta olisimme saaneet enemmän vastauksia.

Lähteet

Acar, S. & Akamoglu, Y. (2015). Practices for Parent Participation in Early Intervention/ Early Childhood Special Education. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 6 (1), 82. DOI: 10.20489/intjecse.93010 Luettu 25.3.2020.

Ahonen, L. 2017. Haastavat kasvatustilanteet: lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.

Halme, N., Vuorisalmi, M. & Perälä, M-L. 2014. Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja perheiden palveluissa. Työntekijöiden näkökulma. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 4/2014. Tampere: Juvenes Print -Suomen Yliopistopaino Oy. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114954/URN_ISBN_978-952-302-110-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 27.9.2019

Kallio, V. 2017. Lastentarhanopettajien tulkintoja huoltajien osallisuudesta lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessissa. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Suomen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Karikoski, H. & Tiilikka, A. 2017. Eheä kasvunpolku – haaste yhteistyölle. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 78 - 94.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes. Vaajakoski: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Kekkonen, M. 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Lapsiperheiden peruspalveluiden kehittäminen. Raportteja 281. Helsinki: Stakes.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy. Juvenes Print.

Kirvesniemi, T. & Poikolainen, L. & Honkanen, K. 2019. The Finnish day-care centre as an environment for learning social-emotional well-being. *Journal of Early Childhood Education Research*. JECER 8(1), 26 – 46.

Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. 2019. <https://www.lahti.fi/PalvelutSite/VarhaiskasvatusSite/Documents/Lahden%20varhaiskasvatussuunnitelma.pdf> Luettu 12.1.2020

Lahti. 2020. Palvelut. Varhaiskasvatus. Päivähoito. Päivähoitoon - Varhaiskasvatukseen. <https://www.lahti.fi/palvelut/varhaiskasvatus/paivahoito> Luettu 3.2.2020

Lämsä, A-L. 2013. Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse?. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mittler, P. & Mittler, H. & Mc Conachie, H. 1986. Working together. Guidelines, for partnership between professionals and parents of children and young people with disabilities. Guides for special education No.2. Unesco.

Nivala, E. & Rynnänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013. https://www.uef.fi/documents/364780/1847612/Nivala_%26_Ryyn%C3%A4nen_Kohti_sosiaalipedagogista_osallisuuden_ideaalia.pdf/82a018a3-5f0a-4c44-8937-7fd4ac2a3879 Luettu 22.10.2019

Novitsky, A. 2014. Aikuiset vahvistavat toimivissa kumppanuussuhteissa lapsen kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Teoksessa Laine, M. (toim.) Kulttuuri-identiteetti & kasvatus. Kulttuuriperintökasvatus kotoutumisen tukena. Suomen kulttuuriperintöseuran julkaisuja 8. Tallinna: K-print, 158.

Närhi, K., Kokkonen, T. & Matthies, A-L. 2014. Asiakkaiden osallisuus ja työntekijöiden harkintavalta palvelujärjestelmässä. Janus 22(3), 227 - 244.

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Helsinki: Puna-Musta Oy.

Rahikka-Räsänen, N. & Rynnänen, S. 2014. Osallistuminen ja osallisuus lähidemokratiassa. Itä-Suomen yliopisto. Settlementiliitto. Uusi paikallisuus -hanke. <https://www.innokyla.fi/documents/779703/658008d1-9f65-44e8-8d9d-3b3bfbeeabdd> Luettu 4.12.2019

Raivio, H. & Karjalainen, J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat!, Teoksessa Era, T. (toim.) Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Jyväskylä: Taitto ja paino, Suomen Yliopistopaino Oy – Juventes Print, 12 - 34.

Rimpelä, M. 2013. Kasvatuskaaoksesta yhteiseen ymmärrykseen. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus, 10 – 46.

Tanneraho, M. 2014. Vanhempien osallisuuden elementtejä suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa. Helsingin yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu -tutkielma.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Aiheet. Hyvinvointi- ja terveyserot. Eriarvoisuus. Hyvinvointi. Osallisuus. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys-erot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus> Luettu 27.9.2019

Turja, L. 2011. Lapset osallisina – kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. Suomen Varhaiskasvatus ry:n verkkolehti (Toukokuu 2011), 24 - 35.

Valli, R. 2018. Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa Valli, R. (toim.). Ik-kunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 92 - 116.

Vanhempainliitto. 2019. Tietoa liitosta. 112 vuotta vanhempien osallisuutta ja kasvatusyhteistyötä. <https://vanhempainliitto.fi/tietoa-liitosta/> Luettu 28.10.2019

Varhaiskasvatuslaki 540/2018.

Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

1. Oletko isä, äiti vai muu huoltaja?
2. Minkä ikäinen lapsenne on?
3. Montako vuotta lapsenne on ollut päiväkodissa?
4. Koetko voivasi vaikuttaa lapsesi varhaiskasvatukseen? Miten?
5. Millaisilla keinoilla osallisuuttanne varhaiskasvatuksessa voisi mielestänne parantaa? Esimerkiksi vanhempainillat, yhteiset teemapäivät, keskustelut henkilökunnan kanssa.
6. Millaisiin asioihin haluaisitte vaikuttaa lapsenne varhaiskasvatuksessa?
7. Miten koet yhteistyön toimivan teidän ja henkilökunnan välillä?
8. Miten yhteistyötä teidän ja päiväkodin henkilökunnan välillä voisi parantaa?
9. Toimiiko lapsenne päiväkodissa vanhempainyhdistys/-toimikunta? Jos vastaat kyllä, kerro kuinka koet yhteistyön toimivan päiväkodin ja vanhempainyhdistyksen/-toimikunnan välillä.
10. Vapaa sana

Sosiaali- ja terveysala**Saatekirje**

Hei,

Olemme Hanna Herttuainen ja Roosa Pohjola. Opiskelemme Saimaan ammattikorkeakoulussa sosionomeiksi. Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää huoltajien kokemuksia osallisuudesta ja yhteistyöstä varhaiskasvatuksessa. Tävoitteena on löytää keinoja huoltajien ja henkilökunnan väliseen yhteistyöhön. Opinnäytetyömme toimeksiantajana on Vanhempainliitto.

Keräämme tutkimusaineistomme kyselylomakkeella Lahden kaupungin varhaiskasvatuksesta Ahtialan, Kytölän ja Sipuran päiväkodeista 3-5-vuotiaiden ryhmistä. Valitsimme päiväkodit sattumanvaraisesti.

Toivomme kyselyyn mahdollisimman paljon vastauksia, jolloin saamme laajasti tietoa kokemuksistanne. Kokemukset ovat pohjana osallisuuden ja yhteistyön parantamiselle. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja vastaajan henkilöllisyys ei tule esille kyselyssä.

Käytämme kyselyn tuloksia opinnäytetyömme tutkimuksessa. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää osallisuuden ja yhteistyön parantamisessa. Kyselyyn vastaamalla annatte suostumuksen käyttää vastauksianne tutkimuksessamme.

Toivomme, että vastaatte kyselyyn 30.09.2019 mennessä. Vastaamiseen kuluu aikaa noin 15-30 minuuttia. Linkki Webropol-kyselyyn löytyy sähköpostistanne.

Mikäli teillä herää kysyttävää opinnäytetyöhömme tai kyselyyn liittyen, ottakaa rohkeasti yhteyttä:

Hanna Herttuainen: hanna.herttuainen@student.saimia.fi

Roosa Pohjola: roosa.pohjola@student.saimia.fi

Kiitos ajastanne ja mukavaa syksyä!

**OPINNÄYTETYÖTÄ KOSKEVA
TIETOSUOJAILMOITUS
EU:n yleinen tietosuoja-asetus
(2016/679)
artiklat 13 ja 14
Laatimispäivämäärä: 16.4.2019**

Mitä tarkoitusta varten henkilötietoja kerätään?

Henkilötietoja ei kerätä.

Mitä tietoja keräämme?

Keräämme sinusta seuraavia tietoja: sukupuoli, lapsesi ikä

Millä perusteella keräämme tietoja?

Keräämme tiedot suostumuksellasi.

Mistä kaikkialta henkilötietoja keräämme?

Kaiken sinua koskevan tiedon, keräämme sinulta.

Kenelle tietoja siirretään?

Tietoja ei siirretä ulkopuolisille.

Minne tietoja siirretään? / Tietojen siirto tai luovuttaminen EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Tässä kohdassa kerrotaan, siirretäänkö henkilötietoja EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle. Esim. ”Kerättyjä henkilötietoja ei siirretä EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.” Huom. Mikäli tutkimusaineistoa säilytetään ulkoisten palveluntarjoajien palveluustoilla esim. Google Drivella xxxx, tietoja mitä todennäköisemmin siirtyy Euroopan talousalueen ulkopuolelle. Tämän vuoksi tietosuojailmoituksessa on myös mainittava, mikäli tutkimuksessa kerättyjä henkilötietoja säilytetään ulkoisten palveluntarjoajien palvelimilla, joiden serverit eivät sijaitse Euroopan talousalueella.

Kerättyjen tietojen turvallinen säilyttäminen / Rekisterin suojausten periaatteet

Opinnäytetyön laatijoita on ohjeistettu salassapitovelvollisuudesta koskien opinnäytetyön laatimisen yhteydessä kerätyistä tiedoista. (vakioteksti pohjassa)

Tässä kohdassa kerrotaan, miten kerätty aineisto on suojattu. Kerrottava manuaalisen suojauksen periaatteet, esim. ”Kerättyä aineistoa säilytetään lukitussa kaapissa ja ainoastaan opinnäytetyön laatijoilla on pääsy aineistoon.” Myös tietojärjestelmissä käsiteltävien tietojen suojaamisen periaatteista kerrottava, esim. ”Tietoja käsitellään korkeakoulun tietoturvalisillä palvelimilla ja tietoihin pääsy on mahdollista ainoastaan xxx henkilöille”)

Huomioi, ettei ilmoituksessa saa kertoa tietoturvaa vaarantavia yksityiskohtia, vaan tietojen suojauksen periaatteista ja keinoista kerrotaan ainoastaan yleisellä tasolla.

Tässä kohdassa kerrotaan myös se, missä vaiheessa suorat tunnistetiedot poistetaan kerätystä aineistosta, eli missä vaiheessa aineisto anonymisoidaan. Mikäli kerätty aineisto analysoidaan suoraan tunnistetiedoin, tässä kohdassa on myös perusteltava se, minkä vuoksi aineiston analyysissä on tarpeen säilyttää henkilöiden suorat tunnistetiedot.

Kuinka kauan kerättyä aineistoa säilytetään? / Tutkimusaineiston käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Tässä kohdassa kerrotaan, kuinka kauan kerättyä aineistoa säilytetään. Mikäli kerätty aineisto arkistoidaan, täytyy tässä kohdassa mainita myös se, arkistoidaanko kerätty aineisto henkilötunnistetiedoin vai ilman henkilötunnistetietoja. Lisäksi on ilmoitettava, minne aineisto arkistoidaan ja kuinka pitkäksi aikaa.

Millaista päätöksentekoa?

Aineistoa käsiteltäessä ei tapahdu automaattista päätöksentekoa.

Oikeutesi

Rekisteröidyllä on oikeus peruuttaa antamansa suostumus, milloin henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Tutkimuksen keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoja.

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus Tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli rekisteröity katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietolainsäädäntöä.

Rekisteröidyllä on seuraavat EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukaiset oikeudet:

- a) Rekisteröidyn oikeus tarkistaa itseään koskevat tiedot.
- b) Rekisteröidyn oikeus tietojensa oikaisemiseen.
- c) Rekisteröidyn oikeus tietojensa poistamiseen. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta, jos tietojen käsittely on tarpeen yleisen

edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten, jos oikeus tietojen poistamiseen estää tai suuresti vaikeuttaa henkilötietojen käsittelyä

d) Rekisteröidyn oikeus tietojen rajoittamiseen.

e) Rekisteröidyn oikeus siirtää tiedot toiselle rekisterinpitäjälle.

Tutkimusrekisterin tiedot

- *Hannan ja Roosin opparirekisteri*
- *Kyseessä on kertatutkimus*
- *Tutkimus kestää 20.8.2019-20.12.2019*
- *Henkilötiedot säilyvät 18 kuukautta vastaamisesta*

Rekisterinpitäjän ja yhteyshenkilön tiedot

Hanna Herttuainen: hanna.herttuainen@student.saimia.fi

Roosa Pohjola: roosa.pohjola@student.saimia.fi

Yhteistyöhankeena tehtävän tutkimuksen osapuolet ja vastuunjako

Kyseessä ei ole yhteistyöhanke.

Tutkimushankkeen vastuullinen johtaja

Tutkimushanketta ei ole.

Tutkimuksen suorittajat

Hanna Herttuainen ja Roosa Pohjola